

Vattenskydd - stora livsmedelsanläggningar

I Skåne finns många av Sveriges större livsmedelsproducerande företag. Flertalet av dessa har egna vattentäkter (borror) för uttag av grundvatten som råvara i produktionen av färdig mat och/eller som sköljvatten i den interna reningsprocessen.

Länsstyrelsen kan konstatera att bolagen:

- saknar fastställda vattenskyddsområden för influensområdet
- bedriver egenkontroll avseende bakteriell och kemisk status på råvattnet
- vanligtvis har vattendom för sina vattenuttag

Det förra innebär en klar risk för menlig påverkan på vattenkvaliteten, såväl på kort som lång sikt. Detta inte minst mot bakgrund av att flertalet livsmedelsproducerande företag är så lokaliserade att vattenbrunnar ligger i centrala delar av tätorter, längs med större trafikleder eller i anslutning till intensiv jordbruksmark.

Vattenskydd

Av Miljöbalken framgår: "Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt".

Ett vattenskyddsområde syftar till att ge vattentäkten ett skydd mot verksamheter eller åtgärder som kan förorena vattentäkten. Skyddet kan gälla både för grundvattentäkter, grundvattentäkter med infiltration eller ytvattentäkter.

I Skåne har de flesta större kommunala vattentäkterna fastställda vattenskyddsområden med skyddsföreskrifter. Mindre vattentäkter samt enskilda vattentäkter (hit räknas även företagens vattenuttag) saknar ofta skyddsområden. För närvarande är det endast Ramlösa AB i Helsingborg som har fastställt vattenskyddsområde för sin vattentäkt.

Inom arbetet med Miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet samt Vattenförvaltningen framgår att alla nuvarande och framtida vattentäkter av vikt bör ha fastställda vattenskyddsområden.

Dricksvattenföreskrifter

EU:s medlemsländer har enats om ett direktiv som innehåller minimikrav på dricksvattenkvaliteten, 98/83/EG. Detta innebär att länderna måste följa de krav som direktivet ställer men får ha egna, strängare nationella krav. Sverige har införlivat EU-direktivet i Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten, omtryck (LIVSFS 2013:4) Länkar till lagstiftningen finns till höger på denna sida.

Dricksvattenföreskrifterna innehåller bland annat krav på

- beredning och distribution
- egenkontroll
- parametrar som ska undersökas
- provtagnings- och analysfrekvens
- åtgärder vid försämrade dricksvattenkvalitet
- information, samt
- kvalitetskrav i form av gränsvärden.

Reglerna gäller dricksvatten från vattenverk som levererar mer än tio kubikmeter per dag eller försörjer fler än 50 personer. Levereras dricksvattnet som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet gäller dricksvattenföreskrifterna oavsett hur lite vatten som produceras.

Tillsynsvägledning

Från och med 1 januari 2014 ansvarar Livsmedelsverket för information och rådgivning för enskilda dricksvattenanläggningar. Enligt Livsmedelsverkets vägledning för dricksvatten bör livsmedelsföretag med egen vattenförsörjning räknas som kommersiell verksamhet. Begreppet livsmedelsföretag definieras i förordningen (EU) nr 178/2002. Kommentarer till begreppet finns i Livsmedelsverkets vägledning om hygien.

Vattendom

Enligt huvudregeln i gällande lagstiftning (miljöbalken) krävs det tillstånd för uttag av yt- eller grundvatten. Endast uttag som uppenbart inte skadar allmänna eller enskilda intressen avseende påverkan på vattenförhållandena är undantagna tillståndsplikt (t.ex. dricksvattentäkter för en till två familjer). Det är den som gör vattenuttaget som vid behov ska kunna visa vilken påverkan uttaget har på omgivningen.

Tillstånd för bortledning av yt- och grundvatten kan endast lämnas av Mark- och miljödomstolen. Detta motsvarar vad vattendomstolen tidigare lämnade i vattendomar. Har man en vattendom för sitt vattenuttag gäller den fortfarande under de förutsättningar som står angivet i domen. Ofta finns det villkor som ska uppfyllas för att domen ska gälla.

Ett tillstånd för vattenuttag innebär en rätt att ta vatten i enlighet med de villkor som kopplas till tillståndet. Vid långvarig torka med låga vattenflöden och låga grundvattennivåer kan detta få stor betydelse. I tillståndet regleras hur uttagen får ske även under dessa extrema förhållanden. Med ett tillstånd riskerar man inte att myndigheterna meddelar förbud eller föreläggande om inskränkningar av vattenuttagen om villkoren för tillståndet efterlevs. I själva tillståndsprocessen regleras även alla förutsebara skador på närboende.

Tillsynsåtgärder

Länsstyrelsen uppmanar länets miljökontor och miljöförbund att informera verksamhetsutövare med stora vattenuttag från egen vattentäkt om behovet av att söka vattendom, att säkerställa att vattentäkten skyddas genom vattenskyddsområde samt att informera livsmedelsproducerade företag om att de omfattas av Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter.

För mer information kontakta vattenhandläggare Anna-Karin Rasmussen anna-karin.rasmussen@lansstyrelsen.se och TVL-strateg Göran Jansson goran.n.jansson@lansstyrelsen.se.

Lästips

<http://www.slv.se/upload/dokument/livsmedelsforetag/vagledningar/V%C3%A4gledning%20dricksvattentenf%C3%B6reskrifterna%202006-03-01.pdf> (Vägledning dricksvatten)

<http://www.slv.se/upload/dokument/livsmedelsforetag/vagledningar/v%C3%A4gledning%20om%20hygien%20051222.pdf> (Vägledning Hygien)

TILLSYNSVÄGLEDNING
Från Länsstyrelsen Skåne

http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/vatten-och-vattenanvandning/bevattning/Info_vattenuttag_for_bevattning.pdf (information om vattenuttag)

<http://www.miljosamverkanskane.se/miljosamverkanskane/SiteCollectionDocuments/projekt/avslutade/2008-2009/Vattenskyddsområden/SlutrapportVattenskyddsomradenrev1.pdf> (projekt om vattenskydd inom miljösamverkan Skåne)

<http://www.miljosamverkanskane.se/Sv/projekt/avslutade-projekt/Pages/vattenskydd.aspx> (samlat projektmaterial på miljösamverkan Skånes webbplats)